

10. uge

En for alle

Esajas' Bog 50 til 53

"Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt" Es 53,5.

Hovedtanke

Den bibelske frelseshistorie foregår efter stedfortræderprincippet: Den ene tager de manges skyld på sig og lider i deres sted og udvirker på denne måde frelsen for alle.

Introduktion

Kaptajnen på et sejlskib blev meget syg. Han blev klar over, at han ikke ville nå levende i havn. "Men hvordan kommer jeg i havn hos Gud? Hvad skal jeg gøre?", spurgte han sit mandskab. Kun en dæksdreng kunne hjælpe kaptajnen. "Da vi sejlede ud, gav min mor mig Bibelen med. Jeg har lovet hende at læse i den hver dag," fortalte han. "Hent Bibelen, dreng, og læs noget, som kan hjælpe mig nu, hvor jeg skal dø!" Dæksdrengen hentede sin bibel og læste fra Esajas 53. Ved det 5. vers gik han i stå og spurgte: "Hr. kaptajn, må jeg læse dette vers på den måde, som min mor lærte mig?" – "Ja, læs!". Da læste drengen: "Men han blev gennemboret for Karl Hansens overtrædelser og knust for Karl Hansens synder. Han blev straffet, for at Karl Hansen kunne få fred, ved hans sår blev Karl Hansen helbredt!" – "Holde inde!", råbte kaptajnen. "Det er, hvad jeg har brug for. Læs dette vers en gang til og sæt mit navn, Peter Jansen, ind!". Drengen læste: "Men han blev gennemboret for Peter Jansens overtrædelser og knust for Peter Jansens synder. Han blev straffet, for at Peter Jansen kunne få fred, ved hans sår blev Peter Jansen helbredt!" (ifølge Axel Kühner, *Überlebengeschichten für jeden Tag*, Aussaat 2004, 298f.).

I denne uge skal vi se på den tredje og fjerde sang om Guds tjener.

Oversigt

Søndag	"Gud Herren er min hjælper"	Es 50,4-9
Mandag	Det vil lykkes for ham	Es 52,13-15
Tirsdag	Fra foragt til beundring	Es 53,1-6
Onsdag	Den uskyldiges straf	Es 53,7-10a
Torsdag	Gud har det sidste ord	Es 53,10b-12
Fredag	Den lidende Kristus	1 Pet 2,21-25

Anbefalet læsning til denne uge: Es 50 til 53

"Gud Herren er min hjælper"

Es 50,4-9

Hvilke åndelige principper beskrives her?

Hvad gør tjeneren hhv. mig i stand til at være standhaftig?

Forståelse

Den tredje sang om Guds tjener indledes med Es 50,4. En særlig reference, som findes i denne sang, er den hyppige henvisning til den ellers sjældne betegnelse af Gud som *Gud Herren* (ordret: "Herren JHWH"). Tjeneren retter sig i et og alt efter denne mægtige og troværdige Herre. Denne udruster ham til at være ordets tjener ("har givet mig disciples tunge"). Denne opmærksomme discipel ("var ikke genstridig") taler Guds ord, som han har åbnet sine ører for.

"I modsætning til Jeremias, som ikke havde Guds ord ved hånden altid, men af og til måtte vente på det (sml. 28,10f.; 42,7), og Ezekiel, der i mange år var tavs i sit profetembede, indtil JHWH efter Jerusalems fald igen åbnede hans mund (Ez 3,26; 24,27; 33,22), står tjeneren uafbrudt i lytte- og modtageberedskab" (Ulrich Berges, *Jesaja* 49-54, HThKAT 2015, 102).

På grund af sin gerning er tjeneren udsat for skændsel og spot fra alle sider (ryg og kinder). Det tager han frivilligt på sig. Alligevel ved tjeneren, at han midt i trængslen ikke vil blive til skamme. "Gud Herren er min hjælper!", er hans tillid og hans støtte. Tjeneren stoler på Guds løfte, som ikke kun gælder for ham, men er troværdig til alle tider.

Anvendelse

"Gud Herren er min hjælper!". Denne viden forandrer hverdagen og den måde, hvorpå vi takler lidelse, sygdom og krænkelse, som vi uforstyldt udsættes for. Denne vished skal fornys hver dag. "Hver morgen vækker han mit øre, og jeg hører som en discipel" (v. 4).

Det vil lykkes for ham

Es 52,13-15

Hvilken tillid gives her udtryk for?

Hvilken lykke forsikrer Gud mig om?

Forståelse

Med vers 13 begynder fjerde og sidste sang om Guds tjener (til og med 53,12), der skitserer Jesu lidelse og ophøjelse. Sangen hænger sammen med 42,1-4 og kommer derfra med budskabets konklusion: Tjeneren bringer retfærdighed og befrielse for mange folkeslag.

Gud selv er garanten for, at denne mission lykkes. I betragtning af budskabet om tjenerens grumme skæbne (49,4; 50,6ff.) får dette løfte en særlig betydning. Tjenerens tillid til og afhængighed af Gud har rod i Herrens urokkelige løfter. Den Herre, der har kaldet ham og givet ham opgaven. På vejen mod målet mishandles, plages, slås og kues tjeneren (53,4b). Mange vil se på ham med bestyrtelse. Men så ophøjes han af Herren og bringes til ære og værdighed.

Mange folkeslag med deres konger og herskere vil forundret tie, når de ser det ufattelige og begriber, hvad der sker med tjeneren og gennem ham (53,10b).

Anvendelse

En prisoverrækkelse før kampen er slut og vundet. Der triumferes, selvom slaget ikke er udkæmpet, og fjenden ikke er blevet overvundet. Er dette ikke utilstedeligt? Aldeles ikke, for det er Gud, der bebuder og står inde for det! Sejren eller vores deltagelse i Kristi sejr tildeles os også (Rom 8,37; 1 Kor 15,57; 1 Joh 5,4; Åb 12,11). Hvad medfører bevidstheden og forventningen om denne triumf?

Fra foragt til beundring

Es 53,1-6

Hvilken uventet drejning beskrives her? Hvad er årsagen til det?

Hvad i disse vers taler til mig? Hvad har jeg problemer med?

Forståelse

Et retorisk spørgsmål åbner for en større "vi"-tale. Det forventede svar er tydeligt: Ingen! Ingen kunne forestille sig, at Herrens arm – hans magt – skulle åbenbares i en person, der bliver foragtet og er uværdig og fyldt med smerte og sygdom. I et tilbageblik fortæller de spørgende, hvad de tænkte om denne tjener. Det er forståeligt, at de foragtede og afviste den syge og lidende figur. Sygdom og lidelse blev dengang betragtet som tegn på, at man blev straffet og forladt af Gud. Dette gjorde ham uudholdelig i sine omgivers øjne, og alle undgik ham (sml. Job 19,14).

I vers 4 anerkender "vi" pludselig: Tjenerens sygdom og smerte er vores sygdom og smerte. Herren lod ham ikke bære sin egen skyld, men vores. Tjeneren bærer ikke bare vores skyld, men han bærer den også væk. Han slæber den bort. Det betyder guddommelig tilgivelse, helbredelse og fred. Det går "ud over alle forestillinger og kan kun forstås på passende måde som frelsesgerning ved stedfortrædende lidelse" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 248).

Vers 5 ligner en syndsbekendelse: Hvad tjeneren lider, burde egentlig ramme os. Vi er skyldige i det, som han stedfortrædende for os tager på sig. Ikke han har syndet, men det har vi. Det er hele sangens klimaks: Gud selv kaster vores skyld på ham, så vi bliver helbredt!

Anvendelse

Han blev såret og knust for min skyld. Min straf ligger på ham, ved hans sår helbredes jeg.

Den uskyldiges straf

Es 53,7-10a

Hvad munder Guds tjeners lidelser ud i?

Hvilket indtryk gør disse ord?

Forståelse

Tjeneren lider i tavshed og tager villigt alting på sig. Han plages og mishandles og rives bort fra de levendes land. På grund af folkets synd straffes han og begravnes blandt forbrydere. Han havde hverken begået uret eller svig. "Det var Herrens vilje at knuse ham med sygdom" (v. 10).

Hvordan passer det sammen? Hvad er det for en Gud, der lader en fuldstændig uskyldig lide og ovenikøbet gør det med vilje? Dette skriftsted må ikke misforstås, som om Gud skulle fryde sig over tjenerens skæbne. Det, der understreges i v. 10a, er ikke på den uskyldige person, men på hans tilstand (sml. Es 1,11; Hos 6,6).

"At tjeneren knuses, hører til den guddommelige plan: Hermed menes: 'Det var hans egen suveræne og frie beslutning, det, som han ville'. Målet for denne plan er heller ikke tjenerens udslettelse, men Guds folks redning" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 267).

Anvendelse

Den, der lider uskyldigt, er i sin gode ret til at protestere imod, at det sker. Den, der finder sig i det, viser ikke svaghed, men derimod en imponerende styrke. I hvilke situationer kan det være rigtigt, at jeg giver afkald på min ret? Under hvilke omstændigheder er tålmodighed og ydmyghed et tegn på åndelig modenhed?

Refleksion

På korset bærer han min synd,
i gru jeg ham betragter.
Jeg væmmes ved min stemmes råb,
med skaren ham foragter.
Det var min synd, der holdt ham der,
hans lidelser var mine.
Hans død har skænket liv på ny,
jeg frelses ved hans pine.
(Adventistkirkens salmebog 188,2)

Gud har det sidste ord

Es 53,10b-12

Hvad lover Gud sin tjener?

Hvilket "sidste ord" har Gud til mig?

Forståelse

Gud giver sin tjener lykken (se mandagsafsnittet) og en dyb erfaring af hans bistand (se søndagsafsnittet). Gennem nød og lidelse får tjeneren en dyb erkendelse af og en fast garanti for, at Herren stod og står ved hans side. Herren står inde for ham. Den, der var foragtet og regnet blandt forbrydere, frikendes nu af Gud, dvs. at han kommer til sin ret igen og bliver fuldstændig rehabiliteret. Han giver nu denne retfærdiggørelse videre til de mange, "idet han 'erklærer dem for skyldfri', 'lader retten stå på deres side', 'skaffer dem ret'" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 273).

Fordi han hengav og udøste sit liv til døden som skyldoffer, "udtømte" sig selv ved at blive menneske og var lydlig indtil døden (Fil 2,7-8), får den Retfærdige rigt bytte. Hans stedfortrædende lidelse udelukker en "krigerisk" forståelse af dette bytte. Det betyder snarere, at tjenerens anseelse i samfundet set i lyset af den tidligere skændsel genoprettes. Han indtager sin plads blandt ligemænd og får sin frivillig aflagte værdighed tilbage (sml. Fil 2,9-11).

Det Gamle Testamente taler nogle steder om at bære synden/straffen (3 Mos 19,17; 24,15; 4 Mos 9,13; Ez 23,49). Men kun tjeneren tager den fremmede skyld på sig og bærer stedfortrædende de "manges" synder og den deraf følgende straf. Han bliver ovenikøbet deres fortaler.

Anvendelse

Det er det vigtigste, "... nemlig at Kristus døde for vores skyld, som der står i Skrifterne, og at han blev begravet, at Gud lod ham stå op fra de døde tre dage efter, som der står i Skrifterne" (1 Kor 15,3-4, Bibelen 2020)

Den lidende Kristus

1 Pet 2,21-25

Hvilke af tjenerens gerninger understreger Peter?

Hvilke af Jesu gerninger betyder mest for mig?

Forståelse

Hvem er Guds lidende tjener i Es 42-53? Nogle fortolkere identificerer ham med folket Israel og dets skæbne eller med dens hellige rest. Andre mener, at det er Esajas selv (sml. ApG 8,34). Peter og menigheden derimod ser i disse sange budskabet om Jesu stedfortrædende lidelse. Fire gange kaldes han Guds tjener (ApG 3,13.26; 4,27.30).

Peter har i særlig grad modsat sig, at Jesu lidelse var nødvendig. Først i lyset af opstandelsen erkendte han betydningen af Jesu lidelse og død for rollen som (Guds) tjener.

Resumé

Villig lidelse og ufortjent stedfortrædende død for skyldige mennesker og ultimative triumf er summen af Guds tjeners gerninger, som beskrives i Esajas' Bog. Alt dette kommer tydeligt til udtryk i Jesus Kristus.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

- 1 **Hvad kendetegner helte?
Hvornår bliver heltegerninger til andres gavn værdsat?
Hvordan påskønnes de?**

- 2 **Hvilke fælles træk og forskelle findes ved Guds tjeners gerninger sammenlignet med almindelige heltekliecher?**

- 3 **Es 53,4-6
Byttehandel sker almindeligvis til gavn for begge parter.
Hvad er anderledes her? Hvilken glæde har vi af denne byttehandel?**

- 4 **Es 53,7-8
Hvorfor fandtes der for verdens frelse ingen anden vej end Guds tjeners lidelse og død?**

- 5 **Es 52,13 og 53,11-12
Hvordan er disse profetier konkret gået i opfyldelse?
Hvordan påvirker dette jeres liv?**

- 6 **Hvilke steder i Es 53 får jer til at forundres?**

- 7 **Hvordan ville I sammenfatte evangeliet i Esajas' Bog med én sætning?**